

ПРИСВОЇТИ ЗВАННЯ ВЧИТЕЛЯ-МЕТОДИСТА... НЕ МОЖНА...СПИСУВАТИ ДОСВІД РОБОТИ З ДИСЕРТАЦІЙ

Грона Н. В.

доктор педагогічних наук, доцент

*Комунальний заклад «Прилуцький гуманітарно-педагогічний
фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради,*

Національний університет «Чернігівський колегіум»

імені Т. Г. Шевченка

м. Чернігів, Україна

Технологізація та вільний доступ до інформації сприяє не тільки прогресу, але й появі інтелектуальних правопорушень, зокрема, привласнення чужих ідей, думок. Нині питання дотримання академічної доброчесності всіма учасниками освітнього процесу на часі, адже – це фундамент, на якому має ґрунтуватися освітня парадигма України, базис для надання якісних освітніх послуг, довіра роботодавців до якості знань.

Концептуальні і правові підходи академічної доброчесності відображено в Законі України «Про авторське право і суміжні права» (2015), Законі України «Про освіту» (2017). Дискурс напрацювань вітчизняних учених у царині академічної доброчесності дає можливість виокремити напрацювання окремих дослідників: М. Дойчик (залежність професійної компетентності особи з вищою освітою від її світогляду та доброчесності академічного середовища), І. Каменщик (проблема академічної доброчесності як важливий складник забезпечення якості вищої освіти), А. Мельниченко (різновиди й причини появи академічної нечесності у ЗВО), С. Омельчук (зміст і головні завдання академічної етики академічної доброчесності в освіті й науці), Т. Яворська (аспекти формування академічної доброчесності в системі професійної підготовки майбутніх педагогів).

С. Омельчук стверджує, що «Бути чесним треба завжди й у всьому! Не лише в навчанні й науці, а й у житті і професії – перед собою, своїми рідними та близькими, друзями й одногрупниками, викладачами й колегами! Чесність як найважливіша позитивна якість є індикатором високої моральності особистості» [3, с. 4]. Тому й атестація педагогічних працівників повинна ґрунтуватися на інноваційно-інтегральному підході в оцінюванні ефективності усіх видів діяльності вчителя/викладача.

У Типовому положенні про атестацію педагогічних працівників зазначено, що звання «учитель-методист» можуть присвоюватися педагогічним працівникам, які мають кваліфікаційну категорію «спеціаліст вищої категорії» та здійснюють науково-методичну й науково-дослідну діяльність, мають власні методичні розробки, які пройшли апробацію та схвалені науково-методичними установами або професійними об'єднаннями викладачів відповідних закладів освіти. Ще однією умовою для отримання цього звання є досягнення високого професіоналізму в роботі, зокрема, систематичне використання позитивного педагогічного досвіду, активна участь у його поширенні, практична допомога іншим педагогічним працівникам.

Зважаючи на серйозний методичний багаж, отримати звання вчителя-методиста – це не просто прагнення почестей, але й 15% доплати кожного місяця. Тому тут і прагматичний інтерес. Методичні розробки, які пропонують вчителі для вивчення, повинні відповідати Положенню про академічну доброчесність у відповідному закладі освіти, яке закріплює норми та правила етичної поведінки, професійного спілкування між усіма учасниками освітнього процесу.

Звичайно ж педагогічні працівники та здобувачі освіти, усвідомлюючи свою відповідальність за належне виконання посадових обов'язків, формування сприятливого освітнього середовища для забезпечення дієвої організації освітнього процесу, усебічного розвитку особистості, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування життєвих цінностей, необхідних для успішної самореалізації компетентностей, підвищення іміджу освітнього закладу, зобов'язуються виконувати норми затвердженого Положення. Але не завжди це спрацьовує і відповідає дійсності. Прикладом може слугувати така життєво-наукова історія.

Моя колега «пройшла» усі шаблі освітянської ниви: учитель сільської, міської школи, викладач закладу фахової передвищої освіти, університету. Звання «учитель-методист» отримала за друковані статті, участь й перемоги в освітянських конкурсах. Усі методичні розробки – її інтелектуальна власність. А дехто, користуючись публічністю оприлюднення результатів захисту кандидатських/докторських робіт, удаło компілює методичні розробки, видаючи їх за власні здобутки.

Блукаючи освітянськими контентами мережі «Інтернет», шукаючи матеріал для оновлення методичного інструментарію з методики навчання української мови, моя колега натрапила на покликання, яке містило цікаві аспекти вивчення орфографії. Перейшовши за ним, ознайомилася з методичною розробкою з формування орфографічних умінь і навичок. Праця була актуальною, містила об'єктивні факти та реальні практичні поради. Але здалося, що все це вона десь читала, а

виявилося, що й писала. Так, це частина її кандидатської дисертації. Отже, досвід роботи був позитивний, але чужий. Звичайно, такі випадки не поодинокі. Але все затверджено, обговорено та схвалено, а про академічну доброчесність ніхто й не згадав.

Інший матеріал, який висвітлював проблему формування орфографічних умінь і навичок був теж змістовним, інноваційним й актуальним. Але тут все було добре: покликання на її джерельну базу, розширений список літератури. Отже, інтернет суттєво спрощує наше життя, і навіть, щоб отримати звання «учитель-методист» інколи достатньо дві клавіші – «копіювати», «увставити». Звичайно, хотілося б, що, окрім сертифікації (складна процедура, альтернатива атестації), атестаційний матеріал для отримання звання «учитель/викладач-методист» проходив антиплагіатну експертизу (щоб цей шлях теж був об'єктивний і авторський).

Як боротися? У Європі наукове шахрайство виносять на публіку, його доволі активно обговорюють і на шпальтах періодичних видань, і на форумах, що, безперечно, сприяє боротьбі з негативними явищами в освіті. Масовому запобіганню плагіату сприяє також те, що, наприклад, у більшості ЗВО студенти підписують підтвердження того, що їхнє дослідження є оригінальним та самостійним. Зрештою, подання неправдивої інформації слугує у випадку виявлення шахрайства підставою для покарання, зокрема, виключення з освітнього закладу без права поновлення. Можливо і нам треба внести зміни в Типове положення про атестацію?

Отже, концептуальні основи проходження атестації вчителями/викладачами мають враховувати правила та морально-етичні принципи для створення атмосфери взаємної довіри, оновлення системи освіти. Розуміння та прийняття академічних норм є необхідним явищем для професійного прогресу. Добре продумана політика дотримання стандартів академічної доброчесності під час проходження атестації освітянами має містити правила виявлення та фіксації порушень, їхній розгляд, попереджень та санкцій.

Список посилань

1. Дойчик М. Академічна чесність: данина моді чи життєва позиція? Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. К. : Таксон, 2016. 234 с.

2. Мельниченко А. Прояви академічної нечесності. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. К. : Таксон, 2016. С. 108–116.

3. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти : навч. посіб. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-54>

ВИДИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Данилова І. О.

*старший викладач кафедри приватно-правових дисциплін
і морського права*

*Навчально-науковий морський гуманітарний інститут
Одеського національного морського університету
м. Одеса, Україна*

За світовими стандартами, академічна доброчесність вважається основним дієвим інструментом забезпечення якості вищої освіти. Визначення самого поняття «академічна доброчесність» надано в статті 42 Закону України «Про освіту», а саме: академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [1]. Також в Законі визначаються і поняття порушення норми, і види відповідальності.

Можемо зазначити, що на зразок європейських, в українських ЗВО також сформовані внутрішні нормативні документи (кодекси, положення), які містять норми чинного законодавства України щодо системи забезпечення академічної доброчесності, а саме сформовані на основі норм Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про авторське право і суміжні права», «Про наукову і науково-технічну діяльність, наказів і рекомендацій Міністерства освіти і науки України, Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти та іншої загальнодержавної нормативної бази.

На сьогоднішній день також існує проєкт Закону України «Про академічну доброчесність», презентація якого відбулась 2 березня 2023 року у Національному університеті «Києво-Могилянська академія» за участі Голови Верховної Ради України Руслана